

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

26-ik szám.

PÉNTEKEN,

Jun. 28-án

1

8

4

4

Tartalom: Laffitte. (vége). Pesti levelek. (vége). Érdekes jelenet két hírlapszerkesztő között.

L A F F I T T E.

(Vége.)

A' kamara előtt Laffitte sz előbbi kormánytól lett eltávozására felől következőleg nyilatkozott: „Mindenki tudja, mikép a' júliusi forralomnak magát bizonyos határok közt kelle tartani, 's Európát véle kiengesztelni azért, hogy a' tény méltatásával állhatatos mérséklet köttetik össze. E' pontra nézt a' cabinetban valamennyien egyesek valánk: egyenetlenség a' felett volt, mikép kelljen a' forradalmat méltányolni és vezetni; nem hittek, hogy az olly hamar monarchiává fajulhasson, hogy olly hamar óvószereket kelljen ellene használni.”

E' programából kitetszik, mikép a' Laffitte—minisztérium az újítókra szintugy, mint a' conservativek, akara támaszkodni. Igazi juste-milieu a' haladás és status quo, a' rendőrség és propaganda közt. —

De mivel Laffitte mindent ki akara elégitni, senkit sem elégitte ki, 's állása a' kamara irányában napról napra nehezbé válék. A' baloldal zúgni kezdett, hogy őt olly szükön gédelgetik, 's a' községi törvény miatt, melly a' helyhatóságok financiáját a' király-

nak adá, Laffitte-ot szabadelműtlennek nevezé. A' szeretet második törvénye' czimmel bélyegzé a' sajtóvétségek feletti törvényt, melly azóta szigorúbb rendszabályok által váltaték föl, 's a' melly akkor a' pör-folyam rövidítése ürügye alatt, a' vádoltat megfosztá egy első törvényszék garantiájától, elvévén a' kamarától a' jogot, a' vádkereset alá vetésről ítélni. A' választótörvényt 500 franknyi censusával,—egy választói egyedáruságot, melly később olly keményen ostromoltaték Laffitte által,—a' baloldal a' legnagyobb roszalással fogadá. Átaljában határozatlannak 's igen is lassan haladónak találá Laffitte-t; fölhányá neki, hogy ő 18 millió civillistát kívánt; 's a' t.

A' jobboldal nem sokkal vala elégültebb. Guizot, Perier, Dupin erélyes rendszabályokat kívántak a' tömegnek statusügyekbei avatkozása ellen, 's egy rendezettebb 's jobban összerakott igazgatási hierarchiát; hogy őket kielégitse, hasztalan menydörgött az elnök a' békeza varók ellen, kiket semmivé kell tenni. E' szavakbani keménység, melyeket tény soha sem követett, elidegenité Laffitte-től a' kamara azon ingatag részét, melly minden kormány alatt nyugalom, rend és béke után sovárog.

Egy nem kevésé sajnos meghasonlás a' tanácselnök és hadiminister között al-

kalmat ada egy kétségeskedő, szintelen, hol igen merész, hol igen félenk politika követésére a' külfölddel szemben.

Az ország irányában még kényesebb vala a' ministerium állása. Nyugtalanság, békétlenség mindenütt; munkahiány, mert a' tőke-pénzek elzárkoztak, hol utczai lázadás uralkodott; a' bukások ragadó sebességgel egymást érték; a' kincstár a' helyett hogy a' honi ipart segíthetné, gyakran maga volt zavarban, mikép elégítse ki tartozásait; a' függő adósság már is két harmaddal volt szaporodva.

Háromhónapi létezés után a' Laffitte-ministerium már kielte volt magát; a' febr. 14ki zavarok végrehajták a' megbukást. A' rendőri ministerium tetlensége felett az érseki palota földulásakor botrányos vita keletkezék a' kamarában Montalivet és Odilon-Barrot közt; az utolsó beadá elbocsátását, 's Laffitte nem kését öt követni. Mondják, hogy némi diplomatiái noták Ausztriának Olaszthonbeli avakozása fölött nem közöltettek a' minister-elnökkel, 's ez lett volna oka visszaléptének; de a' Laffitte személyes ügyei is szenvedtek ministeri pályája alatt. Financzügyei egész figyelmét kívánták; hiában vásárlá meg tőle a' király 10 millió a' Breteuli erdőt 's kezeskedett a' banknál 6 millió kölcsönért; midőn Laffitte megszűnék minister lenni, pénzügyileg tönkre volt jutva.

A' juliusi forralom már érzékeny csapással illette volt hitelét; a' ministeri pályán föllépte, mellynélfogva kénytelen vala ügyvitelével fölhagyni, teljessé tevő megbuktát. Mint tetemes öszvegek bizományosa rögtön sürgetve látá magát azoknak kifizetésére. 1810 óta ki volt merítve pénztára; hogy a' párisi kereskedelmet megmentse, 6 milliót adott volt kölcsön a' banknak. A' juliusi események után pénztárát megint rendelkezésére adá az ideiglenes kormánynak; minden képzelt vagy valódi szerencsétlen, marokkal esett neki; a' finansziái krízis végképen kimeríté. E' szomorú helyzetben Laffitte hozzá foga pénzügye tisztába hozatalához; ötven milliót kifizete, minden jószágait eladván, 's a' banknak kielégítése végett palotáját áruba bocsátá. De Frankhon nem akarta, hogy a' juliusi forralom első menedéke árverési dob alá essék, 's egy nemzeti aláírás visszaadá palotáját Laffitte-nak.

A' Perier-ministerium egybeállása után a'

kamara első ülésében siker nélkül lépven fel mint elnöki jelölt, az ellenzéki padokon foglalá el helyét, ostromlá beszédével és szavazásával minden erélyes rendelkezéseit a' martius 13ki kormánynak, 's résztvön jul. 5 és 6án a' követségekből, mellyek az ő választotta királynak elébe terjesztendők valának az ellenzék sérelmeit. Végre, egy szép napon, elkeseredve a' balsors csapási miatt, szézekbe lépett 's istent és emberiséget ünnepelesen követett meg azon vétkiért, hogy a' juliusi forradalomban része volt.

Azontúl, ámbár mindig fáradhatlanul harczolt az ellenzék soraiban, visszatére Laffitte élete korábbi működésihez de valamint a' restauratio alatt a' közhitelt, úgy alapítá most a' magányost; tisztába hozta ügyeit, ujra felállította pénzváltóházát 's alkotta az annyira közhasznu leszámító (disconto) pénztárát. Midőn 1837 ezen vállalat részvényeseinek gyűlését kinyitná, mondá többek közt ama szép szavakat: „Nem tehetem, hogy megilletődés nélkül foglalkozzam olly munkákkal, mellyek szükség hogy becsesek legyenek előttem, midőn egy minden erőfeszitésemet érdemlő vállalat által szándékom egy hasznos pályát bevégezni, mellyben tán hajtottam végre valamicske jót, úgy tetszik nekem, mintha e' társaság közepett elfeledném sok régi csalódásomat 's a' politikai magosság nehézségeit, mellyeknek terhet csak hazámért vettem volt magamra. A' jövődő még kárpótlásokat tart fen számomra, 's 1837 oct. 2dika, azon nap, mellyen kereskedői pályámra ismét fölléptem, vigasztaland engem 1831 jan. 18áért, mellyen elhagytam volt azt.“

Egy Laffittehoz méltó gondolat vala, folytonos hitelt szerezni a' kisebbszerü iparnak; a' szerény gyáros, kimentve a' zsaroló uzsorás körmei közül, váltóit méltányos áron leszámíttatja, biztos és nyeresémes helyre adja ki tőkéit, veszi megint vissza, a' mint neki tetszik, 's áldja a' leszámító-pénztár alapítóját.

Laffitte-ban egyszerre három embert kell szemügyre venni: az egyedet, a' finanszia emberét 's a' politicust; az ő tökéletes szívjósága, szeretetreméltó egyszerűsége 's fáradhatlan jótékonyága ismeretesek 's arról nem szólunk; finansziái érdeme szintolly kétségbehozhatlan; Laffitte, a' politicus, felett kevésbé egyezők a' vélemények. Ő, a' juliusi forra-

dalom kitörésekor tüzes monarchista, utó é-
veiben a' legszélső határponton áll, melly a'
monarchiát a' democratiától elválasztja. Mint mi-
nistert igen királypártinak lelék őt a' radicali-
sok, 's a' királypártiak igen republicanusnak
's ez ítéletbeli különbözést nem fejthetni meg
jobban, mint Napoleon egy mondatának al-
kalmaztával: miszerint egy statusember szivé-
nek a' fejében kell lenni; Laffitte pedig több
kedéllyel birt hogysem statusember lehetett
volna.

Pesti levelek.

I. levél.

(Vége.)

Szónélkül befizetve a' reám mért indirect
adót, a' színházba léptem. Alig ismertem reá;
azt hittem hogy valamely tündérkastély vi-
rágházában vagyok. A' színház ünnepileg ki-
völt világitva. A' páholyok alatt köröskörül
rózsafüzér pompázott kelettől nyugotig, — a'
páholykönyöklők, bokréták alatt izzadtak,
a' páholyokban virággal, koszorukkal halmozott
kosarak lappangottak; gondold ehhez barátom
a' gyönyörű hölgycsoportozatokat mennyen
és földön, azaz páholyokban és parterren,
akkor elhited a' tündér jelenetet, melly e-
zen perczen színházunkban volt. De e' még
csak kezdete az egésznek. A' színészek a' Pá-
risi adóst adták. Első felvonás közben megje-
lent Fanni, Carey-t vezetve. Most kitört a'
kebel lángja, rémitő harsánnyal a' torok ké-
ményén, az „éljen“ szakadatlan volt, vala-
mint a' taps is. S Fanni? nős? 's Fanni, é-
lébb mosolygva hajtogató magát, 's később
tánczolt: Gizella című balletből egy kettőt.
Jésus arra tanított hogy adjuk meg mi istené
istennek, 's mi a' császáré a' császárnak, ad-
juk meg mindennek mi az övé, adjuk meg
tehát mi is Elszler Fanninak azt mi az övé,
t. i. hogy Európában ő a' második ki a' táncz
ideálját megközelíté; ő az, ki azt, mit a' gör-
rög lángész a' költészet isteni szárnyain fön-
csapongva a' kegyistenek alakjában ideállá al-
kota, magának sajátította; 's ha a' Therpsy-
chorei eszme valósulhat élő lényben, benne
alig ha nem valósult. Minden mozdulata, haj-
lása, szemjátéka, arcnyomatai a' művészeti
tökély jellemét viselik; 's ebben állna „iste-
ni“ és „mennyei“ sége. Különben olly kemény
és lágy részekből, azaz csontból és húsból

álló földi lény, mint sok nemén levő ugyan
azon alkat-részekből álló gyöngé nő. A' mi
pedig földi, az ember, 's így nem mennyei
sem isteni. Érted?

Minden lépését, hajlását, mosolyát, sza-
kadatlan taps követte. Mozogtak a' kezek a'
lábak. Csak egy férfit láttam, ki csendesesen
maradt, 's valamint többekben, ugy itt is „vé-
reinek“ gyávaságában nem osztozék. Utó fel-
vonás után, Fanni ismét megjelent 's tánczolt
a' „Chachucát“. Mit ismételtettek; 's melly
nagy kegyet egy „szivesen“ magyar szóval
jelentett ki előbb. — Virgil írja: mikor Juno
megnyerte Aeolust, hogy a' bezárt szeleket
szolgálatába adja, az Aeneas hajóji felforga-
tására, hogy azok milly rémitő ordítással tom-
boltak 's zúgtak a' kibocsátásért, csak ehhez
lehetne hasonlítani barátom azon süketítő él-
jenezést, tapsot, tombolást, melly ezen „szive-
sen“ szóra, a' színház falát csaknem szétfeszít-
tette. A' koszorúk, bokréták, virágok, 's tisz-
telő versek, elfogták volna, ha kün lessz, a'
napfényt, mint a' Xerxes katonáinak nyilai.
Azután ismét tánczolt mint Krakkói hölgy.
Szakadatlan virágözönben. Elvégre csakugyan
vége lett a' gyermekjátéknak — szegény Peles-
kei notarius — az isten nyugossa meg — alig ha
el nem énekelné: „ki látott ilyen bolond ko-
ko-komédiát?! A' publicum nagyobb része si-
etett, a' mennyei látványokat földi eledel-
kel elnyomtatni. A' virágokkal kosarak terhel-
tettek, a' Fanni kocsját bámészok fogták kö-
rül; de én csak kémül, megtudandó, kik nyer-
tek az állattá-alakító egylettől diplomát — de
hála a' szellem fejlődésének! valóságos lovak
vivék el a' hires Fannit.

Estve a' német színházban tánczolt, he-
tedszer és utóljára. A' német színház igazga-
tósága is mindent elkövetett a' pompa és fény
megadásra. Ott sem volt vége a' „vívát“ és
virág zivatarnak. Utóljára, egy vén kisasszony
fiatal angyaluak öltözve, a' Fanni számára
nyomatott 's könyvvé vastagodott verseket —
egy más albumot nyújtott által, — Forst — a'
director pedig, a' közönség előtt kezét meg-
csókolta. E' kötelessége is volt; mert az ala-
misanyerés a' csóknak propositio majorja,
a' director ur pedig olly alamsnát nyert,
melly ügyét a' Lethe partjáról vissza These-
uskodá.

De barátom, most jő „a' valami 's meg

a' nagy hadd el hadd," mondaná Pifkó*) 10 óra után tömérdek nép foglalta el a' duna partot 's a' hidutzát; az angol királyné hótel ablakai alá zenekészületek állítottak fel, 's a' sovár figyelem rendkívüli dolgokat sejtet. Ugy van barátom! fájdalom rendkívülit; melly egy nemzetnek vagy kora, vagy második gyerekségét jellemzi; vagy.... egy harmadik is van—gyáva elaljasodását. 11 után megnyilt egy szögletablak, 's két ezüst gyertyatartó között Fanni könyöklött; 's kün a' nép ordított, 's tombolt. 'S megzendült a' zene; 's a' nemzeti egyetlen zene-kincset a' „Rákóczyt“ elvesztegeték a' tánczosnó tiszteletére; 's a' genialis Szózatot elpazarlák. Ugy van! vedd a' gyémántot játszó gyermek kezébe, egyiránt dobja sárba a' kövecscsel. 'S majd későn tanulja meg az evangéliumi igazságot hogy nem jó mindent mi szent.... elhányni. A' serenádót 12 póznáról háromszintűleg omló bengalai fény világítja... és barátom a' nemzeti lángok 150 szurony aczeltükrében sugárzának vissza, mellyek egy óriás körben a' játszó gyermekeket szemmel tarták; hja barátom, a' holész nincs, ott szükség az atyai felügyelet. Végre ütött a' lelkek órája, 's Fanni mondta: „köszönöm szivemből“ 's azzal elbocsátani látszott a' sokaságot. Hallhattad barátom, hogy Amphion lantja hangjára a' delfinek is megszelidültek, nem csoda tehát, hogy ezen esti zenére a' duna potykái is part körül sereglettek. Még a' szelid hold is egy zsidó báró háza kéményén megállott, 's hámult, míg nem barátságos képét a' bengalai tűz füstfellegei beéjfelezék. A' tömjénező sokaságnak a' csipős hideg hangolá le dühét, 's éjszél után egyórára Fanni csak virágbokrétái közt maradt, 's lehajtá koszorus fejét a' körül belől 10,000 pengő forint heti keresményre; 's álmodá: hogy a' magyar nem olyan emberevő 's durva nép, mint a' millyennek a' monsieur német színház directora festé. Mondják hogy az éji zenét 's a' t. egy új magyar birtokos herczeg állotta ki; jól mondta tehát Fáy ur, hogy új nemesnek sok pénze, ónak sok adóssága van.

Még egy pár szót: Fanni egy estvére kapott 600 pengő forintot, és így hatszori föllépetre 3,600. Két jutalomjátéka is behozott körül belől 6,000 for. pengőt, és így ajándékokkal együtt mint egy 10,000 forint pengőt dugott, kivéve minden esteről

*) Kalandor szolgálja.

100 pengőt, mellyet Carey urnak adott, Amerikából hozott tárczájába. 'S ki mondja tehát hogy Magyar honban nincs pénz, hol egy hét alatt 15—16 ezer pengő—mert a' német színház igazgatója is nyert a' legalsóbb számításban is 5—8 ezer pengőt—gyűlössze? Van igen is elég e' félekre. De az árva nemzeti intézetek érzik hogy nincs. De sebah, meg van nyerve a' magyar név, és becsüle, 's állnak a' „Budai tornyok“. 15 ezer pengő forinttal szegényebb a' hon; 's mit vettünk vele? Három szót: „szívesen“—'s „köszönöm szivemből“ szép nyereség! Nó ugyan köszönöm én is szivemből. Karschamadiener!

Ad vocem Fanni. Még egy Fannit, ex eodem genere, egy magyar gróf 10,000 váltó forint felpénzel Párisba küldött, magyar hazánk haszna, 's boldogsága előmozdítására táncolni tanulni—'s így a' két Fanni 20,000 pforintban áll már. 20,000 forinthoz nem sok kellene még, hogy a' pesti czukorfinomító gyár a' kétségbeesés hideg sirja széléről visszarántassék—azonban ha erre kérsz: nincs pénz; 's ha házi adót javalsz, vagy telekdíjat: polgártársad Elszer Fanninak gyémántos karpereczet, neked pedig jó csetnekí vasból béköt nyujt, 's kapsz koszorut is, de vérest. Azonban ne többet e' tárgyról. Vegyünk hucsut a' Fanniktól, 's azon kedves magyar aranyoktól mellyeknek még a' maradéka sem látja többet apjuk szülőföldjét! Légyen meg nektek is jutalmatok, ti Maecenások kik Fanni megnyerésében sokat izdadatok; azon erkölcsi hasznok virága, mellyet az ő megjelenése honunkban virányba indítand, ugy folya körül izdadt homlokotokat, a' mint ti most az övét virágaitokkal hintétek, mert méltó a' munkás az ő bérére. Megengedj barátom, hogy oly hosszas valek mint az Elszer Fanni ünnepélye. Ha leveletem barátilag méltatod, ugy egy közelebbiben némelly itten létező intézetekről, u. m. kisdédovókat képző—vakok—szegények, 's a' t. intézeteiről küldök néhány rajzokat, azoknak tán több hasznát vesszük hazánkban mint a' Cachuchanak—addig is szeresd őszinte barátodat

Etédi Lászlót.

Érdekes jelenet

Két hírlapszerkesztő között, melly hihetileg a' **mult** században történt, 's melly kézzel foghatólag előadja azon nemes vetélkedést, [mellyel a' **mult**ban 's néha a' **je-** **len**ben is, némelly hírlapszerkesztők a' közfigyelmet magukra vonni, a' közbizodalmat maguknak megnyerni és az előfizetőket maguk részire hódítani törekedtek, természetesen nem privat hanem közérdekből 's a' közjó iránti buzgó szeretetből. A' híres utazó **Pickwick** ur naplójából **Boz** után közölve.

Ezt megelőzi

Egy rövid párbeszéd **Pickwick** ur és az **Eatanswill Gazette** érdekes szerkesztője **Pott** ur között, melly ez utóbbinak

nemes gondolkozásmódját 's erőteljes jellemét a' legszebb fényben tünteti elő bévezetés helyett.

..... „A' sajtó egy igen hatalmas emelcső, nygmond Pott.

Pickwick ur tökéletes megegyezését jelentette ki. —

„Azonban el merem mondani“ folytató Pott — „hogy én a' kezemben lévő határtalan hatalommal soha vissza nem éltem. Soha nem fordítottam a' nemes fegyvert, mellyel harczolok, a' magánélet szent kebele vagy egy privat ember becsülete gyöngéd mellye ellen; erőmet, bár milly csekély legyen az, 's én tudom hogy az, mindig próbálatokra szenteltem, próbálatokra, mellyek az elveknek; az — az —

Itt felakadt Pott ur, 's Pickwick ur kötelességének ismerte, kiségiteni. Ezért így szólott: —

„Kétségen kívül.“

„És millyen, Sir,“ — ugy mond Pott — „engedje e' kérdést intézzen önhöz mint részrehajlatlanhoz, — millyen a' közvélemény állása Londonban az Independent-el való harczomra vonatkozólag?“

„Kétségen kívül nagyon ingerült“ vágott közbe Perker, ravasz mosolygással, melly hihetőleg csak történetes volt.

„E' harcz tartani fog“ — folytató Pott — mind addig míg egészség, erő 's az a' csekély észbeli tehetség, mellyel bírok, el nem hagynak. Ezen harcztól, Sir, — bár a' kedélyeket felháborítsa, gyűlölséget 's elkeseredést szüljön az emberek szívében, 's a' mindennapi élet kötelességei teljesítésére alkalmatlanná tegye — ezen harcztól nem fogok megszűnni, valamig az Eatanswill Independent nyakára nem tapodok lábommal. Azt akarom Sir, hogy London lakosai, hogy az egész angol nép tudja meg hogy bennem bizhatik, hogy én őt soha cserben nem hagyom, hogy én elhatároztam, Sir, utolsó lehetőségemig mellette kitartani.“

„Ön magaviselete rendkívül nemes“ ugy mond Pickwick ur, a' nagylelkű Pott kezét megfogván. —

„Látom, Sir, hogy ön mély belátású és nemes gondolkású ember — kiáltá Pott, hazafi nyilatkozata hevében csaknem eltikkadtan.

(Néhány hónappal későbbre — a' színhely egy vendégfogadó **Towcester**-ben).

Pickwick ur egy pár sort irt sietve az ifjabbik Winkle urnak, és Samu kivitte a' levelet egy pinczérnek átadandó. Midőn Mr. Weller visszatért, hogy urának csizmáját lehuzza, egy félig nyitva álló ajtón keresztül egy rőthaju urat pillantott meg, ki előtt egy nagy csomó hirlap feküdt az asztalon, 's éppen egy vezérczikket olvasott, mialatt arczvonásai gunyt, megvetést és büszke magas önértetet fejeztek ki.

„Ho, ho!“ felkiáltott Samu „e' főt 's ez arczot nekem ismerni kellene. — Engedelmevel, Sir, Mr. Pott Eatanswillből, uram itt van.“

„Pst, pst!“ volt a' Pott ur felelete — mert csakugyan e' nagy ember volt — és bevonta Samu

magához a' szobába. Ábrázatján titokteljes aggodalom és szorongás vala észrevehető.

„Mi haj, Sir?“ — kérdezé Samu, mialatt a' szobában vizsgálódva tekintett körül.

„Ne szólítson engemet nevemen — mindenre kérem — itt minden sárga. Ha a' felingerült 's ingerlékeny pór nép tudná hogy itt vagyok, darabokra szaggatna.

„Nem tréfál ön Sir?“ kérdezé Samu.

„Csalhatatlanul aldozatja lennék dühének“ — felele Pott. „De mit akart ön uráról mondani?“

„Azt hogy utban van Londonba 's itt hál egy pár barátjaval.“

„Vele van Mr. Winkle?“ kérdezé Pott, ránczba szedett homlokkal.

„Nincs, Sir; Mr. Winkle otthon van ifju ne-jénél, — megházasodott.“

„Megházasodott!“ kiáltá Pott leirhatatlan hévvel, néhány perczig hallgatott, keserűen mosolygott, 's a' kielégített bosszúérzet lassu hangján hozzá tévé: „ugy kell neki!“

Miután halálos gyűlölséget eképen kiöntötte, 's hidegvérű kegyetlen győzelmét egy elesett ellenségnek kijelentette volna, *) kérdezé Samutól: valljon a' Pickwick ur barátjai „kékek“ — e, 's tökéletesen megnyugtató feleletet nyervén Samutól, ki arról éppen annyit tudott mint Pott ur maga; a' Pickwick ur szobájába ment, hol szívesen fogadtatott, 's azonnal meghatározatott hogy együtt vacsoráljanak.

„Mi ujság Eatanswill-ben?“ kérdezé Pickwick ur, miután Pott a' kandalló előtt letelepedett. „Él-e még az Independent?“

„Az Independent, Sir“ felele Pott „még mindegyre vonczolja nyomorult, silány 's enyészethez közelgő életét, megvettette 's utáltatva még azon kevesektől is, kik előtt gyalázatos létezése tudva van, beléfulva azon piszokba 's szeméthe, mellyet ő maga olly bővön szór mindenfelé. Süket és vak saját mocsárjának kigőzölgésétől, sebesen sülyed alá e' gyalázatos hirlap, melly szerencséjére alásülyedt állapotját nem ismeri, azon áruló posványba, melly, noha az alávaló és megromlott néposztálynál szilárd alapot láttatik neki nyújtani, átkozott feje felibe tornyodzik, 's őt nem sokára feneketlen örvényeibe fogja temetni.“

Miután Pott ur ezen ohajtott, 's egyik közelebbi vezérczikkjéből kölcsönözött feleletet a' legáltalósabb szónoklattal előadta volna, elhallgatott, hogy lélegzetet vegyen, 's büszke öntudattal tekintett Bob Sawyer-re.

„Ön még ifju, Sir.“

Bob igent biccentett fejével, és Pott ur Ben Allen-hez **) fordult.

„Ön is, Sir.“

Ben sem mondott ellent.

„S nemde mindketten mélyen át vagynak

*) Mr. Winkle az érdemes Szerkesztő ur ne-jének egykor széptevője volt, innen a' nagy ember méltó haragja el-lene, 's nemes káröröme hálóbakerülésén.

**) Mindkettő Pickwick ur utitársa.

hatva a „kék“ elvektől, melyeket életem utolsó perczéig pártolni, védelmezni és terjeszteni, szentül leköteleztem magamat az angol népnek.“

„De igen“ ugymond Bob — csak azt nem tudom hogy mi az. Én..

„Talán csak nem sárga ön Sir? — Mr. Pickwick, ön barátja talán csak nem sárga?“

„Nem, nem“ közbe vágott Bob — „én a jelen pillanatban skót vagyok — minden lehető színekbe játszom.“

„Egy hintázó“ monda Pott ünnepélyesen — „tehat egy hintázó. Kedvem lenne önnek átadni vagy nyolcz cikket, melyek az Eatanswill Gazette-ben jelentek meg, 's hízlekedem vele magannak, hogy ön legottan szilárd és elhatározott véleményre jutandana, Sir.“

„Valóban szeretném ön cikkjeit olvasni“ felele Bob — „különösen azt, melyben ön kétségen kívül azon hivatlan fecsegőt lehordja, ki egykor az Independent-ben bizonyos szemtelen verseket iktatott be. Emlékszem hogy olvastam. Az ön neje és Mr. Winkle voltak benne érdekelve.“

Pott gyanakodva tekintett Bobra, de nem méltaita feleletre, 's Pickwick urhoz fordult.

„Ön bizonyosan olvasta azon tudományos cikket, melyek a közelebbi három hónap alatt, a Gazette-ban megjelentek, 's olly közönséges és nagy figyelmet és hámulást gerjesztettek?“

„Meggell vallanom“ felele Pickwick ur, egy kissé zavarodva, hogy nagyon el voltam foglalva egyéb dolgokkal, 's az említett cikkeket nem is láttam.“

„Kár lenne el nem olvasni Sir“ monda Pott fontos, csaknem szemrehányó tekintettel.

„Nem fogom elmulatni“ felele Pickwick ur.

„Egy kimerítő bírálat alakjában jelentek meg, egy a' chinai philosophiáról irt munkára“ folytatá Pott.

„De saját tollából?“ kérdeze Pickwick ur.

„Az én bírálóemből, Sir“ felele Pott méltósággal.

„Kétségen kívül tudományosan vannak írva?“

„Rendkívül. Bírálómnak az én kívánságomra expresse után kellett olvasni a' tárgynak az Encyclopaedia Britannica-ban.“

„Ugy, ugy“ monda Pickwick ur. Megvalom nem tudtam hogy e' becses munka a' chinai philosophiáról is foglal magában.“

Pott a' Pickwick ur térdére tevé kezét, 's szellemi felsőség öntudatát kifejező mosollyal felele:

„Bírálóm olvasott Chináról sub littera C, a' philosophiáról sub littera P, 's ezekből olvasztotta egybe nézeteit és cikkjeit, Sir.“

A' hírlapszerkesztő olly méltósággal tekintett körül, hogy Pickwick ur csak rövid szünet után merészlette folytatni a' beszélgetést.

„Szabad-e kérdeznem, micsoda nagy czél hivta el önt olly messze hazuról?“

„Ugyan azon nagy czél, melly legbensőbb rugója minden óriási munkáimnak“ felele Pott csendes mosollyal — „hazám jölte.“

„Azt hittem hogy ön valami hivatalos küldetésben fáradoz“ jegyzé meg Pickwick ur.

„Eltalálta ön, Sir, éppen úgy van“ monda Pott, Pickwick urhoz hajlott, 's titkolózva, mely kongó hangon ezt sugá fülébe: „a' sárgáknak holnap este báljok lesz Birmingham-ban.“

„Ne mondja!“ felkiáltott Pickwick ur.

„Igen — úgy van Sir, 's ezen kívül vacsorát is adnak.“

„Lehetséges-e?“

Pott pagod-ként biczentett fejével.

Pickwick ur, ámbár udvariságból igyekezett meglepetést mutatni Pott bizalmas nyilatkozata által, azonban olly édes keveset tudott a' helybeli politikai ügyekről, hogy teljességgel meg nem foghatta a' czélba vett bál és vacsora fontosságát. Felvilágosítást kért azért magának azon sötét összeesküvésről mellyre Pott szavai czeloztak, 's e' nagy publicista azonnal kivette zsebéből a' Gazette utolsó számját 's ezt olvása:

„Sárgaság ostora.“

„Gyalázatos kollégánk kipöké az ő fekete mérget, azon hasztalan reményben 's éppen olly esztelen mint kárhözatos szándékkal, hogy a' mi derek és dicsteli képviselőnk a' tiszteletre méltó Mr. Slumkey nemes nevet bepiszkolja, azon férfiuet, kiről Eatanswill részről parlamentitaggá lett választatása előtt jóval megjövendöltük volt, a' mi jelenleg be is teljesedett, hogy egykor az egyesült királyságok dícsősége és büszkesége fog lenni. A' mi alacsony gondolkozású kollégánk, egy ezüsttel horított 's gyönyörű munkáju széntartóedény felett üt kacaját, mellyet a' dicsteli férfinak érette lelkesült választói nyujtottak által, 's mellynek megvásárlására kéz alatt maga a' tiszteletre méltó Mr. Slumkey adta volna a' költség három negyedét. Nem látja-e által e' csuszoféreg, hogy a' tiszteletre méltó Mr. Slumkey éppen azáltal, ha a' dolog úgy lenne, még sokkal szebb fényben tűnnék fel? Minden butasága mellett, lehetetlen hogy e' csuszó féreg át ne lássa, miszerint egy illy melegen 's megilletőleg nyilatkozott kívánsága a' választottnak, választói ohajzását megelőzni, őtet csak becsesebbé teszi mindazon polgártársai előtt, kik, hogy a' legszelidebb kitételrel éljünk, nem alábbvalók a' disznóknál, vagy más szókkal, nem olly szörnyű ostobák és alacsonyak mint a' mi kollégánk. De fájdalom így áll a' dolog az ő és a' hozzá hasonló gyalázatos fortélyakkal, zsebvágói mesterfogásokkal és alávaló becstelen iparkodásaikkal. Igen is gyakran és sokféleképen nyilatkozik az. Becstelenség és hitetlenség az ő jelleme. Mindenütt árulás lapang. Mi azonban bátran és egész bizonyossággal hirdetjük, most, midőn az alattomban forralt gonosz öszveesküvésnek nyomába jöttünk, és magunkat az ország és az igazgatás védelme alá adjuk, hirdetjük, mondjuk, bátran és felelem nélkül, hogy a' jelen pillanatban titkos készülétek tétetnek egy sárga-bálra, melly egy sárga városban, egy sárga nép közepe fog tartatni, egy sárga innep-rendező által rendeztetni, négy ultra sárga parlamenti tag által meglatogtatatni, mint szintén a' beleptijegyek is sárgák fognak lenni. A' mi sátnak kollégánk alá fog-e maszni? — Képzeltük miként fog göresösen rángatózni 's gyáva tehetetlen mérgiben fogaival csikorgatni, mi-

dön e' szavakat olvassa: mi meg fogunk ott jelenni!"

„Lásza ön, így áll a' dolog“ úgy mond Pott, 's egészen kifáradva zsebébe dugá ismét a' hirlapot.

E' pillanatban felhozták az ételt, és Pott számára tevé ujját, annak jeléül, hogy élete Pickwick ur hallgatásától függ.

Étel közben 's után annyira leereszkedett a' nagy ember, hogy mindennapi dolgokról is beszélt, 's így tudá meg Pickwick ur hogy az érdeemes szerkesztő neje jelenleg fordókra utazik, mivel az Eatanswill-i levegő nem jót tesz neki; a' mi gyöngéd elleplezése volt azon körülménynek, miszerint Mrs. Pott férjét odahagya, miután hadnagy testvére közbenjöttével azon egyezményre lépett volna vele hogy szerkesztői jövedelme hasonfelét neki átengedje.

Az alatt míg a' híres tudós nagy ember hasonló tárgyakról beszélgetett, egy más utazó is érkezett a' vendégfogadóba. Törpe zömök ember volt, eles fekete haja, mely a' la tövisdisznó vagy sárkefe volt elnyirva, 's feje egész kerületén égremeredve állott fel. Magatartásában volt valami fenyegető, mi nyakasságra 's harapósságra mutatott. Szemei nyugtalanul forogtak és hasítók voltak, egész valóján kevély önbizalom, 's minden emberben feljülemelkedett felsőség öntudata ömlött el.

Mihelyt a' számára nyitott szobába ért, 's a' pinczér gyertyát hozott, tőstént kalapjába nyult, egy hirlapot vett ki abból, 's elkezdett abból haragos gunymosolylyal olvasni, éppen mint Pott azelőtt egy órával. A' pinczér észrevette hogy e' jó urat az Eatanswill Gazette lobbantotta haragra, miként a' másik vendéget az Eatanswill Independent.

„Küldje be a' fogadóst“ szolt az idegen.

A' fogadós megjelent.

„Ön a' gazda?“

„Igen is Sir.“

„Ismer ön engemet?“

„Nincs szerencsém.“

„Nevem Slurk. Ismer-e már most?“

A' fogadós mosolyogva vállat vonított.

„Nem ismer ön engemet?“ ismétlé Mr. Slurk haragosan.

A' fogadós rövid szünet után megvallá hogy most sem ismeri.

„Irgalmas egek!“ kiáltá az idegen, 's öklével az asztalra vágott. „Ez a' népszerűség!“

A' fogadós az ajtó felé hátrált, az idegen meredten reá fűggeszté szemeit, 's folytatá:

„Ez, ez a' köszönet hosszú évek fáradságaiért a' nép javára! Fáradtan 's átázva szállok le a' postakocsiról, 's nincs sehol a' hálátlan népcsoport, hogy engemet hiv bajnokát üdvözljen; a' harangok némák maradnak, 's még nevem hangja sem képes a' hideg érzéketlen szivekben öröm viszhangját felköltetni. Valóban megérdemelné e' nép hogy tentámat kiszáradni engedjem 's ügyét végképen elhagyjam!“

Szörnyű felindulásban fel 's alá sétált a' szobában. A' fogadós kérdezé:

„Parancsol ön pálinkát vizzel?“

„Rumot“ felele Slurk reá rivalkodva. Nincs sehol tűz a' kandallóban?“

„Tőstént gyujtatok.“

„Igen hogy akkor kezdjen melegíteni, mikor már le kell fekünni. Van valaki a' konyhában?“

„Senki, Sir.“

„Igy hát a' konyhatüz mellett iszom meg rumomat“ mond Slurk, kezébe vette kalapját 's a' hirlapot, méltóságosan lépdelt ki a' konyhába, 's elkezdett néma főnsséggel inni és olvasni.

Éppen e' pillanathan repült el a' viszátkodás szelleme a' fogadó felett. Henye kandiságból alátékintett, látta Slurk urat a' konyhatüz mellett kényelmesen, 's Pott urat egymás szobában bortól hevülve ülni, megfoghatatlan sebességgel aláfövellett 's befurta magát Bob Sawyer fejébe, 's e' szavakat adá szájába:

„Tűzünk kialudt, 's pedig egy ilyen nedves utazás után, jól esik az áldott meleg, mit gondolnak uraim, nem jó lenne-e a' konyhatüz mellett egyet szivarozni?“

A' többiek is ezen véleményen voltak, és e' szerint mind a' négyen a' konyhába vezetteték magukat Samu által.

Slurk el volt mélyedre az olvasásba, azonban felüté fejét 's elszörnyedt. Pott visszahökkenett mintha mérges kigyóra lépett volna.

„Mi lelte önt?“ kérdezé Pickwick ur sugya.

„Ott—ott ama féreg!“ felele Pott.

„Miféle féreg?“ kérde Pickwick ur, 's vigyázva tekintett körül a' földön, félve ne hogy egy prücsökre vagy pókra lépjen.

„Ott—ott ama féreg—Slurk, az Independent szerkesztője“ suttogá Pott, szemével intve Pickwick urnak.

„Talán jobb lesz ha visszavonjuk magunkat“ sugá Pickwick ur.

„Soha, Sir, soha!“ felele Pott, leült szembe Slurk al, egy hirlapot vett elő zsebéből, 's elkezdett az ellenségre reá olvasni.

Természetesen hogy az Independentet olvasta, Slurk pedig a' Gazette-t; mindketten elég halhatólag fejezték kiaz ellenféli cikkek iránt megvetésöket, hol keserü nevetés, hol pedig gunyos hm! 's hasonló felkiáltások által; azonban nem sokára még nyilvánosabb kritikai vélemény-nyilatkozatokra mentek által: „ostoba“—„hitvány“—„nyomorult“—„alávaló elvetemültség“—„üres szél“—„gazság“—„piszok“—„sár“—„pocsoja“—„posvány víz“ 's a' t. 's a' t.

Bob Sawyer és Ben Allen a' legelénkebb gyönyörűséggel kísérték a' gyűlölség 's féltékenység ezen kitoréseit. Mihelyt ritkulni kezdetek, Bob, a' bajszerző, a' legnagyobb udvarisággal megszólítá Slurkot:

„Engedelmevel Sir, bátorkodhatom a' hirlapját elkérni, miután elolvasta?“

„Nem sokat fog ön találni e' nyomoru összefoldozásban, mi az olvasás fáradságát megjutalmazná“ felele Slurk egy sätáni-haragos oldalpillantással Pott-ra.

„Én szolgálhatok az enyémmel, ugymond Pott, a' méreg miatt reszketve és halaványan. „Ha, ha, e' ficzkó szemtelensége mulattatni fogja önt!“

A két hírlapszerkesztő tekintete mindegyre kihívóbb lön.

„E nyomorultnak határtalan aljassága, képzelhetetlen undorító“ folytatá Pott, Bob-nak beszélve, de szeméivel Slurkot nyilazva.

Slurk hangosan felkaczagott, 's azt mormogá, hogy ez ostoba fő őt valóban mulattatja.

„Micsoda arczátlan ignorans e' süheder“ monda Pott, kinek arczája eddig is veres volt, most azonban lángveres lett.

„Olvastott ön valamit ezen ember ostobaságai-ból?“ kérdé Slurk Bob Sawyer-től.

„Nem“ felele Bob „hát nagy ostobaságok-e azok?“

„Rettenetes nagyok, valóságos monstrumok a maguk nemében“ válaszola Slurk.

„Beccsületesemre ez még is borzasztó!“ kiálta fel Pott, ki folyvást úgy tett mintha az olvasásban elmerülve lenne.

„Ha lehetséges lesz önnek egy pár hazugsággal, alacsonyossággal, rosz indulattal, hitszegéssel, árulással és esztelenséggel tele tömött cikkben átgázolni“ így szólott Slurk, Bob-nak a hírlapot átnyujtva — „azáltal talán meg is jutalmazva találandja ön magát, hogy e' fecsegő hibás írásmódja, ki még a' grammaticá elemkeit sem ismeri, kaczagást fog szerezni önnek.“

„Mit mondott ön?“ kérdé Pott feltekintve 's düheben reszketve.

„Mit tartozik az önre?“ volt a' Slurk viszontkérdése.

„Nem azt mondá ön hogy fecsegő, még a' grammatica.....“

„Igen is, fecsegő és ha önnek úgy jobban tetszik unalmas kiállhatlan fecsegő és feljúlmutlatatlan beszéd bak-lövő Sir—ha—ha—ha Sir!“

Pott e' tréfás megsértésre egy szót sem felelt, hanem gondosan egybefogta az Independent számjait, letette a' teglázatra, reá tapodott lábaival, azután egész innepélyességgel reá köpött, ismét felvette, 's a' tűzbe dobta.

„Nézzen oda Sir“ úgy mond visszalépvén a' tűzhelytől „és jegyezze meg jól magának Sir, éppen úgy, szórul szóra éppen úgy tennék a' viperával, melly ama fekete mérget kiokádta, ha szerencséjére az ország törvényei kezemet meg nem kötnék.“

„Tegyen úgy vele Sir“ orditá Slurk elibe szökvé „én illyen esetben soha nem fogom a' törvények oltalmát felhívni. Tegyen úgy vele Sir, tegyen úgy vele!“

„Halljuk! halljuk!“ kiálta Bob.

„Tegyen úgy velem Sir“ ismétlé a' dühös Slurk.

Pott csak egy megvető tekintetet vetett reá—de egy tekintetet melly a' legvastagabb hajóhorgonyt összeruzta, porrá törte volna.

„Tegyen úgy velem Sir“ orditá Slurk még hangosabban 's dühösebben.

„Nem akarok, Sir“ monda Pott.

„Ugy, ön nem akar, tehát nem akar Sir“ mond gunyos hangon Slurk „hallották önök uraim, ő nem akar. Nem mintha félne, oh nem, dehog, éppen nem—csak nem akar ha, ha, ha!“

Pott epéje újból hatalmasan felkavarodott, 's e' szavakban tört ki:

„Sir, én ollybá nézem önt mint egy viperát; mint egy ollyan embert, Sir, ki szemtelen gyalázatos alávaló nyilvános magaviselete és fellépése által maga magát kívül tette a' beccsületes emberek társágán, 's ennél fogva egy beccsületes ember megnyitására éppen nem méltó. Ön előltem úgy személyes mint politicai tekintetben semmi egyeb mint vipera, egy alávaló semmirekellő viperák viperája.“

Nem kellett több a' felbőszült Independentnek; felkapta jó tele tömött bórzsákját, megforgatta feje felett, 's egész erejéből oda vágta a' Pott fejéhez, melly annál keményebben sújtott, mivel éppen ott hol fejét találta, egy jókora nagyságu kefe volt bele szorítva. A' Gazette földre terült.“

„Uraim“ kiálta Pickwick ur, midőn Pottot ismét felszökni 's a' szénvonó után kapni látta — „uraim, az ég szerelméért, menjenek segítségére, segítségére! Samu!—Mr, Sawyer! Mr Allen! kérem, kénszeritem önöket uraim!“

E' segítség kiáltással éppen elég jókor veté magát közibe Pickwick ur a' dühös verekedőknek hogy a' bórzsákot hasán, 's a' szénvonót hátán felfoghassa. Mind e' mai napig is nem tudhatni bizonyosan, ha valljon az Eatanswill-i közvélemény organumai az indulat heve által egészen megvakultak-e, vagy pedig mint jó dialectikusok 's ügyes disputálók rögtön észrevették 's hasznukra fordították azon körülményt, miszerint sokkal kényelmesebb verekedni, ha közben egy harmadik áll, ki az ütéseket felfogja; csak annyi bizonyos hogy Pickwick ur felől legkisebb tudomást sem vettek, hanem a' legharcziasabb 's kihívóbb szöket váltották együtt, 's hősileg 's kifáradhatatlanul folytatók ütlegeiket bórzsákkal szénvonóval. Pickwick ur emberbaráti belételegyedése kétségenkívül komoly kimenetelű lesz vala e' derek urra nézve, ha Samu segítségére nem siet, 's a' további harcznak azáltal végét nem szakítja, hogy egy lisztes zsákot ragadván, azt a' rettenetes Pott fejére, vállára és karjaira huzva, a' hozzá férhetetlent énnél fogva ártalmatlanná teszi. *)

„Vegye el a' másik bolondtól azt a' bórzsákot“ kiálta Samu Bob-nak.

A' kifáradt Independent megengedé magát lefegyverkeztetni, és Samu ekkor szabadon ereszté a' Gazette-t is.

„Most menjenek mind a' ketten szép csendesen künni“ folytatá Samu—„vagy mind a' kettőjüket zsákba dugom, hogy megemlegetik. És legyen ollyan jó 's kövessen engemet Sir, ha úgy tetszik Sir.“

E' szavak után kivoná Samu Pickwick urat a' konyhából, mialatt a' fogadós és Bob a' vágytársakat hálósobáikba vezeté, kik menetközben a' legvért-szomjazóbb fenyegetéseket és szitkokat szörtak egymással 's homályosan egy halálos párba jra célzó szavakat is ejtettek, mellyet más nap lesznek megvívandók. Később azonban eszökbe jutott hogy sajtófestékekkel sokkal jobb mint vérrel harcolni, 's ezért haladék nélkül megújították ellenségeskedésüket, és egész Eatanswill-t betöltötték hősiségökkel, a' pennával,—és magis is élnek ha meg nem haltak!

*) Oh zsák! oh te jöltévé lisztes zsák!